INTEGRAREA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE DIN REPUBLICA MOLDOVA
(Instrumente și politici)

Victor SOLOMON, masterand
CZU: 323.1(478)
victor.solomon.295@gmail.com

The process of integration of national minorities in the Republic of Moldova, the role of national minorities, are taking into account the historical, legal and institutional context of harmonization of ethnic diversity in the Republic of Moldova. Taking into account the European aspirations of the Republic of Moldova, political integration and effective management of ethnic diversity, being also one of the indicators of democratic development and equitable sharing of a modern state.

Integrarea politică a minorităţilor face posibilă detensionarea relaţiilor interetnice pe calea dialogului politic, prin reprezentanţii mandataţi în acest sens. Totodată, lansarea dialogului politic ne inspiră încrederea că se vor găsi acele remedii instituţionale şi constituţionale care să pregătească terenul pentru consolidarea coexistenţei în bună înţelegere a grupurilor etnice ale unui stat polietnic.

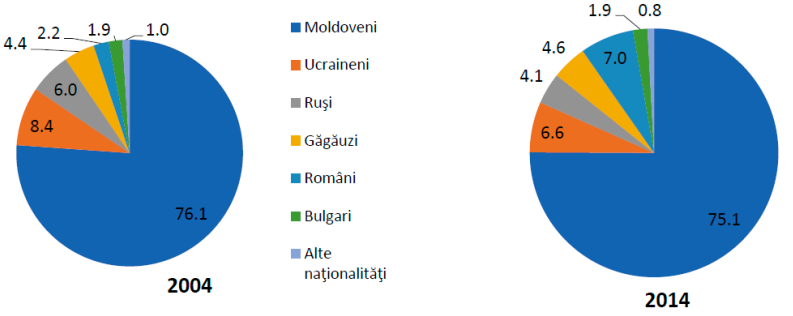

Fig. Structura etnică a populaţiei [4]

Contextul social-politic din Republica Moldova este profund influențat de natura relațiilor minorități naționale-stat, minorități naționale-majoritate titulară, minorități naționale-partide politice, minorități naționale-state-patron. Politica etnică a Republicii Moldova este una slab

articulată, iar relațiile dintre minortăți și stat au implicat multă vulnerabilitate și riscuri generate de incapacitatea statului de a gestiona diversitatea etnică. Pornind de la realităţile existente, putem afirma că integrarea minorităţilor naţionale este umbrită de tendinţe secesioniste acolo unde minorităţile au o amplasare compactă.

Iată de ce considerăm oportună și necesară analiza politicilor şi instrumentelor normative internaţionale și naționale în domeniul integrării minorităților etnice, precum și gradul de respectare a drepturilor lor politice și implementarea politicilor stimulatorii special create pentru asigurarea acestui echilibru, atât în statele cu o democraţie bine consolidată, dar şi în cele în curs de democratizare, precum Republica Moldova.

În acest context, formularea, revizuirea și racordarea strategiilor și măsurilor de integrare a minorităților naționale, trebuie să fie o necesitate și o prioritate pentru toți actorii politici. Totodată, problematica integrării minorităților naționale este actuală și oportună pentru o analiză profundă și pertinentă în cadrul unei cercetări de ordin teoretico-practic, constituind un aspect relevant în explicarea particularităților proceselor politice din Republica Moldova.

O abordare comprehensivă a integrării minorităţilor trebuie să includă legislaţie și instituţii specializate pentru a asigura atât promovarea participării politice și identității minorităților, cât și protecţia împotriva discriminării. Drepturile specifice ale persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale sunt acele drepturi care au legătură directă cu elementele ce reprezintă componentele identităţii naţionale. Protecţia identităţii presupune, în primul rând, dreptul ca această identitate să fie recunoscută ca atare. Conform art. 27 din Pactul cu privire la drepturile civile şi politice sunt arătate elementele care compun identitatea: *cultura, religia şi limba.*

Există o serie de abordări care au prioritate în procesul de integrare a grupurilor etnice. Fiecare stat oferă preferinţă anumitor modele de „integrare”. Este necesar de evidenţiat că nicio ţară nu poate transpune o tipologie anume în mod perfect. Statul poate adopta diverse atitudini faţă de grupurile etnice şi, totodată, politicile sale pot diferenţia în timp. Astfel, un stat poate îmbrăţişa într-o anumită perioadă istorică,

politica de asimilare a minorităţilor etnice şi treptat poate fi orientat spre pluralism etnic sau multiculturalism.

În general, este recunoscut faptul că legislația Republicii Moldova se concentrează asupra protecției *drepturilor minorităților naționale*, dar mai puțin asupra eforturilor de *includere* a acestora în societatea moldovenească, participarea lor la viața publică și în procesele elective.

Cadrul juridic național include mai mult de 30 de acte legislative și guvernamentale dar aspectul important rezultat în urma cercetării rezidă în faptul că niciun act nu prevede expres drepturi exclusiv politice pentru minoritățile naționale.

În baza acestui demers s-a evaluat cadrul normativ de integrare în raport cu prevederile internaționale. Un accent aparte a avut contrapunerea prevederilor din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale cu cele din legislația națională. Conchidem că prevederile internaționale servesc ca referință pentru cadrul normativ și instituțional din Republica Moldova. S-a realizat, de asemenea, identificarea și analiza cadrului instituțional privind integrarea minorităților etnice în Republica Moldova. Retrospectiva procesului de integrare indică faptul că pe parcursul anilor, autoritățile Republicii Moldova au realizat acțiuni dispersate, care au reprezentat în fapt stagnarea la o etapa incipientă a acestui proces.

Analiza prevederilor Concepției politicii naționale prin prisma aspectelor ce vizează integrarea minorităților etnice și asigurarea unității poporului, însă cu abstractizarea de la lacunele identitare și criticile enunțate mai sus, conține și anumite prevederi relevante:

- Dezvoltarea unui sistem de repere valorice, bazate pe principii democratice, pe respectarea drepturilor și libertăţilor omului.
- Însușirea limbii de stat de către alolingvi și inadmisibilitatea manifestărilor de discriminare pe criterii etnice, lingvistice și religioase, precum și a restrângerii drepturilor cetăţenilor la folosirea limbilor materne, la alegerea limbii de educare și instruire.
- Instruirea și educarea tinerei generații în spiritul respectului față de istoria, cultura și limbile comunităţilor etnice, inclusiv față de valorile spirituale commune.

Astfel, politica de integrare a minorităților naționale este, în primul rând, o viziune a procesului de asigurare a unității poporului, care urmează să fie realizată prin ajustarea și consolidarea cadrului normativ și instituțional.

Corelația dintre trinomul *reprezentare – drepturi politice – minoritate națională* este reprezentată prin prisma unei abordări complexe și contradictorii, în condițiile unui proces de tranziție spre democrație sau într-o democrație consolidată. Prezența reprezentanților minorităților naționale în politică relevă un grad înalt de integrare în societate, dar și o gestionare reușită a diversității etnice. Cercetarea adoptă o abordare holistă, evidențiind principalele elemente componente ale acestui mecanism în contextul Republicii Moldova, conturând necesitatea abordării minorităților naționale ca element indispensabil procesului social-politic, dar și interesului național.

Bibliografie:

1. NANTOI, O., IOVU, A., BOȚAN, I., CANTARJI, V., REABCINSCHI, V., GREMALSCHI, A. *Integrarea grupurilor etnice și consolidarea națiunii civice în Republica Moldova*. Chișinău, 2012.
2. NĂSTASE A. *Drepturile persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale.* Vol. 1. Bucureşti: Asociația Română pentru Educație Democratică, 1998.
3. PUTINĂ, N., IAȚCO, M. *Representation of ethnic minorities in Republic of Moldova: a framework for an analysis of Gagauz ethnic minority representation.* Oradea: Ed. Universitatii din Oradea, 2016, nr. 22.
4. Principalele rezultate ale RPL 2014 [accesat 30.06.2021], Disponibil: https://statistica.gov. md/newsview.php?l=ro&id=5583

Recomandat
Natalia PUTINĂ, dr., conf. univ.